

Poročilo o delovanju Asociacije v letu 2024 za občni zbor Asociacije

V letu 2024 se je Asociacija v skladu s strategijo delovanja osredotočala na zagovorništvo, servisno dejavnost, krepitev delovanja mreže, krepitev kapacitet strokovne pisarne in pridobivanje novih projektov, ki smo jih z koncem leta 2024 tudi začeli izvajati.

Spodaj navajamo daljši seznam aktivnosti, odzivov in projektov društva v preteklem letu.

Zagovorniške aktivnosti v letu 2024	1
Odzivi na predloge zakonov, predpisov, drugih aktov in mehanizme financiranja v kulturi	1
Sestanki z odločevalci in drugimi deležniki v polju kulture	5
Druge zagovorniške aktivnosti	6
Zagovorniške aktivnosti na lokalnih ravneh	8
Izobraževanja	9
Projekti	11
Drugo	12
Društvo	12
Glasila in komunikacija	13

Zagovorniške aktivnosti v letu 2024

Odzivi na predloge zakonov, predpisov, drugih aktov in mehanizme financiranja v kulturi

- **Odziv na spremembe ZUJIK (ZUJIK-H)**

Ob koncu javne razprave o predlogu Zakona o dopolnitvi ZUJIK (ZUJIK-H) smo v Društvu Asociacija pripravili vsebinski odziv na predlagane spremembe. Pozdravili smo prizadevanja Ministrstva za kulturo za izboljšanje socialnih in delavskih pravic samozaposlenih v kulturi, vendar opozorili, da izolirani in finančno nepodprti ukrepi ne bodo prinesli trajnih rešitev, temveč lahko povzročijo več škode kot koristi. Predlagali smo tudi dodaten člen za administrativno razbremenitev kulturnega sektorja. Pozdravili smo, da se v zakon vključuje pravno podlago za kolektivno dogovarjanje samozaposlenih z javnimi zavodi, skladi in agencijami, a hkrati izrazili zaskrbljenost, da

se s tem izogne celovitejšemu urejanju pogojev dela in socialnih pravic v kulturi. Predlagane spremembe smo v celoti ocenili kot nezadostne in premalo ambiciozne, saj bi lahko dodatno oslabele predvsem nevladni sektor.

- **Poziv za dvig bolniškega nadomestila**

V Društvu Asociacija že vrsto let opozarjamo na nujnost celostne ureditve socialnih pravic samozaposlenih v kulturi, pri čemer je zagotavljanje ustreznega bolniškega nadomestila ena izmed ključnih zahtev. Čeprav pozdravljamo lansko zvišanje dnevnega nadomestila na 37 evrov, opozarjamo, da to še vedno ne dosega praga revščine. Zato smo pred javno razpravo o novi uredbi za leto 2024 pozvali vlado in pristojne institucije, naj višino nadomestila dvignejo vsaj na 43 evrov na dan, s čimer bi se samozaposlenim v kulturi zagotovila primerljiva socialna varnost, kot jo imajo delavci z minimalno plačo.

- **Poziv za poenotenje davčnih rokov**

V Društvu Asociacija smo opozorili na težave, povezane s poročanjem o izplačilih dohodkov, ki se ne všttevajo v davčno osnovo do določene višine. Nova obveznost, ki je bila uvedena s spremembo Pravilnika o dostavi podatkov za odmero dohodnine, organizacijam nalaga dodatno administrativno breme z neustrezno kratkim rokom za oddajo poročil. Zato smo odločevalcem predlagali, da se rok za poročanje poenoti z drugimi davčnimi obveznostmi in prestavi na 31. marec 2024. Prav tako poudarjamo, da je bilo obveščanje o novi zahtevi pomanjkljivo, kar je mnoge organizacije postavilo v neugoden položaj. Podaljšanje roka bi omogočilo, da nevladne organizacije v sodelovanju z računovodskimi službami ustrezno pripravijo poročila in se izognejo dodatnim administrativnim težavam.

- **Odziv na reformo ZMED**

V Društvu Asociacija smo pozdravili prizadevanja za prenovu medijske zakonodaje, a opozorili, da predlog novega Zakona o medijih ni bil dovolj ambiciozen in ni zagotavljal ustreznih finančnih sredstev za potrebne spremembe. Predlog ni naslovil ključnih težav nevladnih medijev in samostojnih novinarjev ter ni zagotavljal sistemskih spodbud za kakovostno in neodvisno novinarstvo. Izpostavili smo, da je bila predlagana višina sredstev za medijsko podporo prenizka, pomanjkljivosti pa so bile tudi v nejasnih definicijah in neustrezni obravnavi samostojnih novinarjev. Ti si zaslužijo enake pravice in sistemsko osmišljenje, kot so ga deležni samozaposleni v kulturi. Predlagali smo izboljšave, ki bi okrepile položaj neodvisnih medijev, vključno s spodbudami za zaposlovanje, razširitev statusa nepridobitnega programa posebnega pomena na tiskane in elektronske medije ter oprostitvijo določenih dajatev. Ob tem smo vlado pozvali, naj še pred sprejetjem zakona okrepi medijski pluralizem in izboljša pogoje za delovanje neodvisnih ter neprofitnih medijev.

- **Odziv na Strategijo razvoja zdravstvene dejavnosti na primarni ravni**

V društvu Asociacija smo se odzvali na predlog Strategije razvoja zdravstvene dejavnosti na primarni ravni do leta 2031, ki ga je Ministrstvo za zdravje poslalo v javno obravnavo. V odzivu smo predlagali vključitev nevladne kulture v razprave o primarnem zdravstvu, saj se zavedamo njenega pomembnega vpliva na psihično in splošno zdravje. Predlagali smo tudi spremembo dveh členov strategije, da bi kultura v njej dobila bolj izpostavljeno vlogo, še posebej ob upoštevanju pozitivnih rezultatov evropskih pilotnih projektov, ki so kulturo vključili prav v elemente zdravstvenega sistema o katerih govori

strategija. Zdravstveni delavci bi tako imeli možnost napotiti ljudi do lokalnih kulturnih storitev, ki krepijo duševno zdravje in telesno počutje. V odzivu smo izpostavili tudi primer dobre prakse iz Velike Britanije, kjer so vzpostavili infrastrukturo za socialno predpisovanje v primarni zdravstveni oskrbi, ki vključuje tudi umetnost. V ta model so se vključile tudi druge evropske države, kot so Skandinavija, Irska, Italija in Grčija. Slovenija je prepoznala potencial kulture za duševno zdravje in ga vključila v Nacionalni program za kulturo 2024–2031 ter Resolucijo o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018–2028. S predlogom, da se bolj eksplicitno poudari vloga nevladnih kulturnih organizacij, želimo okrepiti sodelovanje med kulturo in zdravjem v okviru primarnega zdravstvenega varstva.

- **Odziv na ReNPK**

V društvu Asociacija smo v marcu pripravili odziv na predlog Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031 in Akcijski načrt 2024–2027, ki smo ga tekom javne razprave o teh dokumentih usklajevali z našimi člani in drugimi deležniki. Naša ocena je, da dokument predstavlja pomemben korak naprej in prepozna ključne težave nevladne kulture, vendar nas je razočarala njegova operativna ne-ambicioznost in finančna podhranjenost. Čeprav prepozna vlogo kulture onkraj tradicionalnega pojemanja in vključuje nevladne organizacije kot pomembne partnerje, se soočamo z nevarnostjo, da se bo predlog osredotočil zgolj na ureditev trenutnega stanja, brez resnih premikov ali reform. Med ključnimi predlogi, ki jih pozdravljamo, so krepitev strokovnega odločanja, financiranje transdisciplinarnih umetnosti, ter strukturni dialog z deležniki. Vendar pa ugotavljamo, da so predvidena sredstva premajhna za realizacijo ambicioznih ciljev zastavljenih v resoluciji, kar ogroža dolgoročen razvoj področja kulture. Predlog sicer prinaša nekatere pozitivne korake, vendar je zaradi pomanjkanja finančne podpore težko pričakovati, da bo dosegel resnične spremembe v kulturni politiki.

- **Sprejet pravilnik o dodelitvi statusa v javnem interesu na področju kulture**

V aprilu je bil v Uradnem listu Republike Slovenije objavljen nov Pravilnik o določitvi kriterijev za izkazovanje pomembnejših dosežkov delovanja nevladne organizacije za podelitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu na področju kulture. Z vstopom tega pravilnika v veljavo se je končalo dolgoletno prizadevanje našega društva za trajno ureditev področja pridobivanja tega statusa in njegovih koristi. Sprejeti pravilnik v veliki meri sledi predlogu, ki smo ga naslovili na ministrstvo, in predstavlja pomemben korak naprej pri tem urejanju. Ministrstvo je v predlogu pravilnika upoštevalo več naših priporočil, med drugim vključitev podpornih organizacij v seznam kriterijev ter avtomatično dodeljevanje statusa organizacijam vključeni v programska financiranja ministrstva ali tistim, ki izvajajo večletne projekte sofinancirane iz EU sredstev. Kljub temu pa ni bilo vključeno predlagano olajšanje administrativnega bremena. V društvu menimo, da nov pravilnik preprečuje zlorabe tega statusa, ki so se pojavljale v preteklosti, ter zagotavlja večjo transparentnost in ustreznost dodeljevanja statusa. Prav tako pozdravljamo, da se bo postopek pridobivanja in obnavljanja statusa nevladnih organizacij v javnem interesu popolnoma digitaliziral, kar omogoča večjo odprtost in enostavnost za nevladne organizacije.

- **Odziv na strategijo za razvoj NVO**

Konzorcij vsebinskih mrež nevladnih organizacij, katerega člani smo v Asociaciji, se je odzval na predlog vsebinskih izhodišč dokumenta "Strategija razvoja nevladnih organizacij v Republiki Sloveniji za obdobje 2024–2029". Med glavnimi pripombami smo poudarili preobremenjenost NVO z administrativnimi postopki, ki ovirajo njihovo osnovno delovanje. Podprli smo predloge za poenostavitev postopkov, kot so poročanje in prijave na razpise, ter izpostavili potrebo po večji digitalizaciji, ki bi olajšala dostop do dokumentacije. Prav tako smo predlagali povečanje nacionalnih sredstev in uvedbo večletnih finančnih načrtov za stabilnost delovanja NVO. Pomemben je tudi dostop do delovnih prostorov, tehnične opreme in izobraževalnih programov za krepitev zmogljivosti NVO. Okrepitev podpornih centrov in vsebinskih mrež za svetovanje organizacijam ter vzpostavitev dodatnih posvetovalnih teles za sooblikovanje politik sta bila prav tako dva ključna poudarka našega odziva. Konzorcij je predlagal okrepitev dialoga med NVO in javno upravo ter redna srečanja z lokalnimi oblastmi, ki bi pripomogla k boljšemu usklajevanju potreb skupnosti in večji učinkovitosti. Cilji strategije, kot so krepitev finančne stabilnosti, izboljšanje administrativnih postopkov, digitalna preobrazba in krepitev zagovorniških kapacitet, so pomembni, vendar za njihovo uresničitev potrebujemo sistematičen pristop k izgradnji podpornega okolja za NVO.

- **Odziv na spremembe ZUJIK (ZUJIK-I)**

Med najpomembnejšimi dogajanji na področju kulturne politike je bila v letu 2024 priprava in javna razprava sprememb krovnega Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK). V društvu smo po številnih posvetih z deležniki in skupnostjo pripravili obširen odziv na predlog sprememb zakona, ki je ključni dokument za kulturno politično ureditev v Sloveniji. V odzivu prepoznavamo pomembne korake, ki jih vlada in predlagatelji zakona narekujejo v smeri prenove kulturnega modela. Predlog zakona vključuje mnoge pobude, ki so dolgotrajna prizadevanja našega društva. Vendar pa se zavedamo, da kljub dobrim nameram manjkajo odločnost, sredstva in politična volja za resnično krepitev položaja najranljivejših deležnikov v kulturi, predvsem samozaposlenih delavcev v kulturi. Poudarjamo, da je položaj samostojnih ustvarjalcev odraz odnosa države do kulture, in pozivamo k odločnejšim ukrepom, ki bi jim omogočili dostojno življenje skozi vse faze njihove kariere. Odpirali smo tudi številna določila, ki jih predlog ZUJIK-I še pušča nedotaknjena. Naše pripombe so bile del usklajenega odziva med različnimi deležniki neodvisne kulture, čeprav je javna razprava potekala v kratkem času in pod mnogimi obveznostmi. Vendar pa smo skozi ta proces artikulirali nujnost sprememb, ki bodo oblikovale boljše in stabilnejše okolje za kulturni sektor.

Sestanki z odločevalci in drugimi deležniki v polju kulture

- **Sestanki v Državnem zboru**

V društvu smo v letu 2024 opravili dva uradna sestanka s poslanskimi skupinami v državnem zboru. Na prvem, kjer smo se sestali s člani poslanske skupine NSi, kjer smo se pogovarjali o izvedbi izvedbi Javnega poziva za izbor predlogov za sofinanciranje najnujnejših prostorskih pogojev in opreme za razvoj ljubiteljske in poklicne nevladne kulture za leto 2023. Na sestanku smo pridobili podporo poslancev za ponovno izvedbo in povečanje sredstev na tem razpisu, poslanec Jožef Horvat pa je ministrici na to temo

na kasnejši seji DZ zastavil tudi poslansko vprašanje. Na drugem sestanku smo se sestali s predsednico odbora za kulturo Saro Žibrat, poslanko gibanja Svoboda. Na njem smo ji predstavili problematiko nevladne in neodvisne kulture v Sloveniji. Pregledali smo aktualne zakonodajne iniciative in predlagali nekatere ključne spremembe, ki so po našem mnenju ključne za nadaljnji razvoj tega sektorja v Sloveniji. Po sestanku smo se dogovorili za rednejše srečanje predstavnikov društva z predstavniki gibanja Svoboda v državnem zboru.

- **Seja državnega sveta o ReNPK**

Asociacija je bila 20. junija 2024 vabljen na 18. redno sejo Komisije za izobraževanje, kulturo, znanost, šport in mladino Državnega sveta, kjer so svetniki obravnavali nov predlog Resolucije o Nacionalnem programu za kulturo (ReNPK 24-31). Na seji smo predstavili naše stališče do predloga ter pozdravili aktivnosti ministrstva in vlade pri prenovi temeljnega dokumenta kulturne politike. Poudarili smo nujnost zagotovitev dovolj sredstev v državnem proračunu za učinkovito izvajanje določenih ciljev novega programa. V društvu Asociacija smo pozdravili več pomembnih izboljšav, ki jih prinaša novi predlog ReNPK, kot so širša vloga kulture v družbi, bolj vključujoč proces priprave dokumenta in akcijskega načrta, ter prepoznavanje ključnih deležnikov, vključno z nevladnimi organizacijami. Kljub tem napredkom pa opozarjamo na pomanjkanje ambicioznosti v akcijskem načrtu in načrtu investicij, saj so predvidena finančna sredstva nedostojna za učinkovito reševanje ključnih težav in dosego dolgoročnih ciljev kulturne politike. Sklenili smo, da je nujno zagotoviti ustrezno finančno podporo Ministrstva za kulturo, da ne bi ogrozili stabilnosti celotne kulturne strukture, kar so svetniki na seji komisije enoglasno podprli.

- **Generalna skupščina Kooperative**

Od 4. do 6. oktobra 2024 je v Zagrebu potekala 12. generalna skupščina mreže Kooperativa, ki povezuje kulturne organizacije in ustvarjalce iz jugovzhodne Evrope. Dogodka sta se udeležila tudi predstavnika Društva Asociacija, Polona Torkar in Ivan Koruza. Skupščina je bila osredotočena na strateško načrtovanje in utrjevanje vizije za prihodnje delovanje mreže, ki se bo pričelo leta 2025. Prvi dan skupščine je bil namenjen strateškemu načrtovanju, kjer so člani analizirali trenutno stanje mreže ter oblikovali ideje za prihodnjo vizijo in cilje. Drugi dan je bil posvečen operativnemu načrtovanju, kjer so obravnavali aktivnosti v letu 2024 ter oblikovali predloge za izboljšanje učinkovitosti delovanja, predvsem na področju promocije, usklajevanja delavnic in komunikacije znotraj mreže. Upravni odbor je obravnaval težave z zamudami pri poročanju in razpravljajal o možnostih za nadaljnje financiranje, vključno z razpisi Erasmus+ in Creative Europe. Skupščina je izpostavila potrebo po izboljšanju komunikacije med člani mreže in razvijanju bolj strukturiranega sodelovanja, da bi dosegli cilje Kooperative. Na koncu so se dogovorili za izvajanje predlogov za bolj učinkovito delovanje mreže in njeno utrditev v kulturnem prostoru regije.

- **Zasedanja strokovnih skupin in drugi zagovorniški sestanki**

Predstavniki društva so sodelovali v desetih zasedanjih strokovnih oz. posvetovalnih skupin na Ministrstvu za kulturo in na Mestni občini Ljubljana.. Člani UO in zaposleni v strokovni pisarni smo se poleg tega večkrat sestali z odločevalci, predvsem predstavniki Ministrstva za kulturo, na temo sprejemanja nove zakonodaje. Tako smo v prostorih

društva in v prostorih Ministrstva za kulturo jeseni opravili dva sestanka, ki so se jih udeležili Urška Jež, Jurij Krpan, Uroš Veber, Jernej Skof in Polona Torkar, na temo sprejemanja sprememb ZUJIK. Udeležili smo se tudi srečanj z Ministrstvom za javno upravo v sklopu naših aktivnosti v Mreži NVO VID in naporov ob sprejemanju nove nacionalne Strategije za razvoj NVO.

Druge zagovorniške aktivnosti

- **Predstavitev monitoringa predvolilnih obljub vlade**

V Ljubljani je 14. 2. 2024 potekala tiskovna konferenca iniciative Glas Ljudstva, katere članica je tudi Asociacija, kjer smo predstavili ugotovitve monitoringa vladnih zavez. Ugotovili smo, da je vladno delo na področju kulture v letu 2023 stagniralo, saj ključni predlogi, kot so Uredba o samozaposlenih in Nacionalni program za kulturo (NPK), zastajajo. Povečanje sredstev za nevladno kulturo smo sicer pozdravili, vendar so se pojavila vprašanja glede njihove razporeditve, predvsem v zvezi z postprodukcijo v projektnih razpisih in koncentracijo sredstev. Kljub večjim obljubam o davčnih olajšavah in administrativnih razbremenitvah so le-te ostale neizpolnjene, razen digitalizacije nekaterih razpisov. Vlada je sicer sprejela ukrepe za boj proti draginji, vendar je z njihovo uveljavitvijo precej odlašala, mnoge organizacije pa niso bile vključene v podporne ukrepe. Zastoj pri sprejemanju ukrepov za socialne pravice samozaposlenih ter nezadostna sredstva iz Sklada za NVO pri Ministrstvu za javno upravo pa so dodatno oslabil položaj slovenske neodvisne kulture v letu 2023. Tudi v letu 2024 smo izvedli monitoring izpolnjevanja predvolilnih zavez, ki bo predstavljen in objavljen v začetku leta 2025.

- **Tiskovna konferenca Asociacije**

Na tradicionalni tiskovni konferenci Asociacije smo 29. marca medijem in odločevalcem predstavili naši analizi stanja na področju samozaposlenih v kulturi, nevladnih organizacij v kulturi in neodvisnega kulturnega sektorja širše. Poleg tega smo obravnavali tudi nekatere pomembne strateške dokumente, ki jih za področje kulture pripravlja resorno ministrstvo. Poleg predsednice društva Inge Remeta in člana upravnega odbora Boruta Jermana, so na tiskovni konferenci govorili še Tanja Kos iz zavoda Motovila, Matija Šturm iz Društva slovenskega animiranega filma, Špela Stare iz Društva novinarjev Slovenije in sodelavci strokovne pisarne Asociacije. Kot smo ugotovili, se položaj samozaposlenih v kulturi počasi izboljšuje, a žal prepočasi, da bi lahko naslovil pereče izzive sodobnosti, ki močno načenjajo socialni položaj samostojnih ustvarjalcev. Ob vse večjih pritiskih, predvsem finančnih, država prepočasi sprejema reforme in ukrepe, ki bi položaj samozaposlenih lahko izboljšali. S podobnimi težavami se srečujejo tudi NVO, ki so v letih pandemije koronavirusa utrepele hud izpad sredstev, tako javnih kot drugih, predvsem zaradi inflacijskih pritiskov, ki jih javni finančni viri niso odražali. Opozorili smo tudi na slab položaj NVO na Ministrstvu za javno upravo in vlado pozvali, da nemudoma zagotovi izvajanje programa financiranja NVO na tem ministrstvu, predvsem razpisa za sofinanciranje evropskih projektov NVO.

- **Posvet o stanju v kritiki**

Po sklepu upravnega odbora društva Asociacija je poleti začela delovati posebna strokovna delovna skupina, ki se bo spopadla s problematiko produkcije umetniške kritike NVO, predvsem vprašanjem sofinanciranja tega področja. Povod za skupine je alarmantno stanje na tem področju, ki so ga še poslabšali rezultati nekaterih javnih razpisov v preteklih mesecih. V društvu smo prepričani, da je kakovostna in neodvisna kritika nujna za rast, razvoj in kvaliteto umetniške produkcije, zato nas zelo skrbi sistemsko problematičen položaj tega področja. Delovna skupina je oblikovala strokovna izhodišča in stališča društva na podlagi katerih smo začeli dialog z odločevalci. Po mnenju članov upravnega odbora je ključna težava pomanjkljiva podpora produkciji neodvisne kritike, kjer je nujno takojšnje ukrepanje Ministrstva za Kulturo in drugih relevantnih področnih akterjev. Ob tem je potrebno poudariti, da je potrebno zagotoviti decentralizirano in neodvisno kritiko, saj samo taka lahko opravlja svojo ključno vlogo ogledala ostali umetniški produkciji.

- **Pogovori s kandidati za evropske poslance**

Aktivni smo bili tudi v pripravi na volitve v Evropski parlament, ki so potekale 9. junija 2024, kjer smo poslali seznam vprašanj o ključnih področjih Evropske kulturne politike vsem kandidatnim listam, ki se potegujejo za mesta evropskih poslancev. Kandidati so bili pozvani, da na vprašanja strnjeno odgovorijo, za kar so imeli na voljo teden dni. Prejeli smo odgovore 9 od 11 sodelujočih list. Odgovora nista poslali stranki SDS in Vesna. Kandidate smo spraševali o njihovem videnju pomena kulture za Evropo, odnosa do kulturne politike EU, mnenja o uveljavljanju statusa umetnika v EU in njihovega videnja prihodnosti kulture v Evropi.

- **Okrogla miza "Beremo ZUJIK"**

Na okrogli mizi z naslovom »Beremo ZUJIK«, ki smo jo organizirali 7. novembra 2024 ob 15. uri v Komuni Kina Šiška, smo se osredotočili na razpravo o predlaganih spremembah Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK-I). Dogodka se je kot posebna gostja udeležila tudi ministrica za kulturo, dr. Asta Vrečko, ki je odgovarjala na vprašanja udeležencev. Med razpravljavci, ki so vključeni v pogovor, so bili kulturni delavec Simon Kardum, režiser Blaž Završnik, projektna vodja Sanja Popov Leban ter predsednik našega društva, Uroš Veber. Razprava se je osredotočila na ključna vprašanja socialnega statusa samozaposlenih in drugih delavcev v kulturi ter na vlogo nevladnih organizacij. Poudarili smo potrebo po poglobljenem naslavljanju dolgotrajnih izzivov kulturnega sektorja, pri čemer smo izrazili skrb, da predlog zakona ne zajema vseh potrebnih sprememb. Z zaključkom dogodka smo omogočili tudi vprašanjem občinstva, kar je obogatilo izmenjavo mnenj.

- **Posvet o statusu samozaposlenih v kulturi**

Organizirali smo posvet na temo položaja in statusa samozaposlenih v kulturi. Na okrogli mizi, ki je v sklopu izobraževanja o statusu in njegovi pridobitvi potekala v galeriji DobraVaga, kot nova, nadgrajena inačica trajnega sodelovanja med Asociacijo in CUK Kino Šiška. Sogovorniki Tadej Meserko iz Ministrstva za kulturo, Mistral Majer, samozaposlena v kulturi na področju uprizoritvenih umetnosti, Tanja Petrič, samozaposlena v kulturi na področju knjige ter članica delovne skupine za trajni dialog s samostojnimi delavci v kulturi ter Nacionalnega sveta za kulturo, Urša Menart,

samozaposlena v kulturi na področju filma ter članica delovne skupine za trajni dialog s samostojnimi delavci v kulturi in Miha Blažič N'toko, samozaposleni v kulturi na področju glasbe ter predstavnik sindikata ZASUK, so razpravljali o realnem položaju samozaposlenih v kulturi, problematiki statusa in ustvarjalnih poklicev ter o napovedanih ter nujnih spremembah ureditve.

Zagovorniške aktivnosti na lokalnih ravneh

- **Posvet o kulturni strategiji MOL**

V društvu smo se udeležili posveta, ki ga je aprila v sklopu javne razprave o novi strategiji razvoja kulture v Mestni občini Ljubljana organizirala mestna občina. Na posvetu so predstavniki oddelka za kulturo na občini predstavili proces priprave strategije in predstavili svoja videnja o prihodnosti umetniške produkcije v mestu ter vlogo, ki jo različni akterji, med njimi NVO, po njihovih načrtih v tem igrajo. Po koncu predstavitve smo prisotni izrazili nekatere pomisleke o predstavljeni strategiji in pozdravili napredek, ki ga v njej prepoznamo. Predvsem je beseda tekla o financiranju nevladne kulture, pri čemer smo v društvu izpostavili izrazit upad deleža, ki ga mestna občina v sklopu svojega financiranja kulture namenja nevladnim organizacijam in samozaposlenim v kulturi.

- **Strokovni dialog MOL**

Predstavniki društva so poleg usmerjenih razprav povezanih s sprejemanjem kulturne strategije MOL sodelovali v več strokovnih posvetih in sestankih s predstavniki mestne občine. Na njih so naslovili tako akutne problematike kulturne ureditve prestolnice, od infrastrukture do financiranja, kot načrte za širitev metne kulturne politike na območje Ljubljanske urbane regije.

- **Pogovori in obiski regionalnih deležnikov**

V sklopu naše redne dejavnosti smo predstavniki strokovne pisarne opravili nekaj obiskov in posvetov z lokalnimi kulturnimi deležniki. Najpomembnejši med njimi je bila serija posvetov o kulturni infrastrukturi, ki smo jih v sklopu projekta OPE.n opravili v Mariboru, Kopru in Ljubljani. Na njih smo z različnimi deležniki, od NVO do zasebnih organizacij in predstavnikov lokalne politike razpravljali o možnosti za razvoj neodvisne kulturne infrastrukture.

- **Odziv na kulturno strategijo MOL**

V aprilu se je končala javna razprava o novi strategiji razvoja kulture v Mestni občini Ljubljana, v kateri je naše društvo aktivno sodelovalo. Strategijo smo pozdravili zaradi prepoznavanja ključnih izzivov za kulturo v Ljubljani, vendar smo izrazili zaskrbljenost zaradi pomanjkanja jasnih opredelitev o finančni podpori za uresničitev zastavljenih ciljev. Inflacija in druginja sta močno vplivali na razpoložljiva sredstva za kulturo, kar je pomenilo zmanjšanje finančnih virov za nevladni kulturni sektor. Realna vrednost sredstev za kulturo je stagnirala, medtem ko so bila sredstva za nevladno kulturo v zadnjih letih občutno zmanjšana, kar vodi v težave pri izvedbi kakovostnih kulturnih programov in ohranjanju kulturnih kapacitet v prestolnici. V društvu menimo, da strategija ne naslavlja dovolj odločno vprašanja financiranja nevladne kulture, kar ogroža

dolgoročno izvedljivost kulturnih ciljev. Prav tako smo opozorili na pomanjkanje ustreznih prostorskih rešitev za nevladne organizacije ter na težave v dialogu s strokovno javnostjo. Ob tem smo izrazili mnenje, da se v procesu priprave strategije niso dovolj upoštevali predlogi nevladnega sektorja, kar ogroža učinkovitost kulturne politike in njeno podporo razvoju kulturnega sektorja v Ljubljani.

Izobraževanja

- **Računovodstvo in davki za ustvarjalce**

Društvo Asociacija in DobraVaga sta marca 2024 v Dobri Vagi organizirala delavnico "Računovodstvo in davki za ustvarjalke in ustvarjalce s področja kulture". Namenjena je bila tako tistim, ki so bili na začetku svoje profesionalne poti, kot tudi tistim, ki so želeli osvežiti svoje znanje o računovodskih in davčnih obveznostih. Delavnico je vodil davčni svetovalec Urh Vele, ki je udeležencem predstavil osnove gospodarsko-statusnega prava, različne pravne oblike ter administrativne obveznosti. Udeleženci so pridobili pregled nad osnovami računovodstva in davkov za samozaposlene, se seznanili s specifikami različnih statusnih oblik (s.p., d.o.o., zavod, društvo) ter z vrstami davkov in načini obdavčevanja dohodkov iz dejavnosti. Poseben poudarek je bil namenjen izpolnjevanju letnega davčnega obračuna in posebnostim, vezanim na davčni obračun za leto 2024. Delavnica je ponudila uporabna znanja, ki bodo ustvarjalcem v kulturi pomagala pri pravno-formalni ureditvi njihovega dela ter pri učinkovitem vodenju poslovnih obveznosti.

- **Davki in računovodstvo**

V novembru smo organizirali ponovitev in nadgradnjo izobraževalnega dogodka na temo računovodstva in davkov za ustvarjalce. Izobraževanje, ki je potekalo 6. novembra 2024, je vodil davčni in računovodski svetovalec Urh Vele. Dogodek je bil namenjen predvsem začetnikom na področju kreativnega udejstvovanja, ki so želeli pridobiti znanja o pravnih oblikah poslovanja, davčnih obveznostih ter računovodskih postopkih. Udeleženci so spoznali različne pravne oblike, kot so samostojni podjetnik, družba z omejeno odgovornostjo, zavod in društvo, ter njihove administrativne obveznosti. Poudarek je bil na davkih, obdavčitvi dohodkov ter izpolnjevanju letnega davčnega obračuna. Poleg teoretičnega znanja so udeleženci prejeli tudi konkretne nasvete za vzpostavitev učinkovitega in zakonitega poslovanja ter upravljanje poslovnih knjig.

- **Sklop izobraževanj "Artist in focus"**

V januarju smo nadaljevali z udeležbo in aktivnim sodelovanjem v sklopu serije izobraževanj mreže EAIPA, katere člani smo v Asociaciji. Tokratni dogodek z naslovom "Artist in Focus" je bil posvečen vprašanju kariernih poti umetnikov ter izzivom in priložnostim, s katerimi se srečujejo v različnih evropskih državah. Dogodek je združil strokovnjake, predstavnike umetniških organizacij ter umetnike z različnih področij, ki so delili svoje izkušnje in prakse pri načrtovanju kariere v kulturnem in ustvarjalnem sektorju. Predstavniki Asociacije smo v razpravi osvetlili specifične izzive, s katerimi se soočajo umetniki v Sloveniji, vključno z vprašanji statusa samozaposlenih v kulturi, dostopa do financiranja, zaposlitvenih možnosti ter podpore v različnih fazah kariere. Prav tako smo predstavili primere dobrih praks in možne rešitve za izboljšanje delovnih

pogojev umetnikov. Serija izobraževanj "Artist in Focus" je pomemben prostor za izmenjavo znanj in izkušenj med kulturnimi delavci iz različnih evropskih držav ter prispeva k boljšemu razumevanju potreb umetnikov na mednarodni ravni. Sodelovanje v takšnih dogodkih nam omogoča, da aktivno sooblikujemo pobude in predloge za izboljšanje pogojev dela umetnikov v Sloveniji ter širše v evropskem prostoru.

- **Upokojevanje v kulturnem sektorju**

V društvu smo novembra organizirali drugo v seriji jesenskih izobraževanj na katerem je strokovnjak za pokojninsko zakonodajo, Anže Dolinar, podrobno predstavil slovenski pokojninski sistem. Udeleženci so se seznanili z zgodovinskim razvojem pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji ter ključnimi zakonodajnimi spremembami. Posebna pozornost je bila namenjena potrebam kulturnih delavcev, samozaposlenim ter predlogom pokojninske reforme, ki jih pripravlja Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Izobraževanje je potekalo v prostorih Asociacije na Dalmatinovi 4, hkrati pa so se udeleženci lahko priključili tudi preko Zoom povezave. Dogodek je trajal 4 ure, vključeval pa je teoretične osnove, praktične primere ter interaktivno diskusijo, v kateri so udeleženci aktivno sodelovali in pojasnili morebitne nejasnosti. Ministrstvo za kulturo je podprlo izvedbo tega izobraževanja.

- **Avtorske pravice**

Na izobraževalnem dogodku, ki smo ga organizirali 27. novembra 2024, smo se poglobili v osnove avtorskega prava in pravice intelektualne lastnine, s posebnim poudarkom na samozaposlenih in mladih ustvarjalcih. Delavnico je vodila priznana odvetnica Urša Chitrakar, ki je udeležencem predstavila ključna načela avtorskega prava ter njihove pravice do zaščite lastnih del. Obravnavali smo, kako samozaposleni avtorji in izvajalci lahko najbolje zaščitijo svoje delo pri pogajanjih in sklepajo pogodbe z naročniki, ter kako prepoznati trenutke, ko je priporočljivo poiskati pravno pomoč. Delavnica je bila interaktivna, saj so udeleženci lahko zastavili vprašanja in predstavili konkretne situacije, s katerimi se srečujejo pri svojem delu. Urša Chitrakar je skozi konkretne primere iz prakse pojasnila uporabo avtorskih pravic in zaščito le-teh, ter kako se lahko umetniki učinkovito branijo pred nepooblaščenno uporabo svojih del.

- **Orodja e-Demokracije**

2. decembra so se udeleženke in udeleženci v živo ali preko spleta nadrobno seznanili z uporabo sistema za elektronsko participacijo e-Demokracija. Mag. Simon Delakorda z Inštituta za elektronsko participacijo je temeljito predstavil delovanje podportala e-Demokracija, ki je del portala eUprava. Udeleženci so tako spoznali, kako lahko nevladne organizacije in posamezniki prek rabe orodja vplivajo na zakonodajne procese. V izobraževalnem sklopu je predavatelj tudi podlagi praktičnih primerov sooblikovanja strategij in predpisov osvetlil možnosti uporabe e-Demokracije za krepitev participativnosti v odločevalskih procesih.

- **Praktično izobraževanje o statusu samozaposlenega v kulturi**

V sodelovanju z DobroVago smo 9. decembra izvedli praktično izobraževanje v treh delih za vse tiste, ki se v register samozaposlenih v kulturi vpisujejo prvič ali o tem razmišljajo. V prvem in drugem delu so udeleženci prek teorije, prakse in splošnega družbenega konteksta, ki oblikuje razumevanje statusa samozaposlenega v kulturi, spoznali postopek pridobitve in upravljanja s statusom samozaposlenega ter trenutno

zakonodajo, povezano s tem. Ob razlagi ureditve, njenega razvoja ter problematičnih točk, tudi skozi strateške dokumente in druge izjave o statusu, in administrativnih postopkov je vodja strokovne pisarne Polona Torkar udeležencem podala konkretna in izrazito praktična navodila za razumevanje in naslavljanje ovir, s katerimi se v postopkih lahko srečujejo.

- **Kulturne politike v EU**

10. decembra, smo preko platforme Zoom organizirali pregledno izobraževanje o evropskih kulturnih politikah, ki je bilo namenjeno nevladnim organizacijam in samozaposlenim z zanimanjem za delovanje na evropski ravni. Gostili smo Larsa Eberta, generalnega sekretarja organizacije Culture Action Europe, ki je z nami delil svoje bogate izkušnje in sveže informacije. Predstavil je aktualno stanje evropskih kulturnih politik, najpomembnejše iniciative na tem področju ter priložnosti za pridobivanje financiranja. Udeleženci so pridobili vpogled v evropski kulturni prostor ter koristne nasvete za sodelovanje v evropskih projektih.

Projekti

- **REG.Lab**

V začetku leta 2024 smo zaključili z delom na projektu "Regional Lab: New Culture Spaces and Networks as Drivers of an Innovative and Sustainable Bottom-up Development of Regional Collaboration (REG.Lab)", ki ga je sofinancirala Evropska unija. Pripravili smo še zadnje publikacije o ugotovitvah projekta in se februarja zbrali na zaključnem dogodku projekta. Na dogodku so se zbrali predstavniki umetnosti, kulture in civilne družbe, ki so preučevali obstoječe sisteme v kulturi ter iskali alternativne strategije sodelovanja za prihodnost. Razpravljali so o tem, kako lahko neodvisna kulturna scena v regiji premisli in preoblikuje svoja omrežja ter sodelovanja, da bi se soočila z izzivi sodobnega časa. Projekt je izvajal konzorcij partnerskih organizacij iz šestih držav, vodila pa ga je Kooperativa – Regionalna platforma za kulturo, v sodelovanju s partnerji, med katerimi je bilo tudi Društvo Asociacija.

- **OPEN**

V januarju smo v Ljubljani gostili prvo delovno srečanje partnerjev projekta Operation Nova: Re-Imagining Cultural Spaces in a New European Context, ki ga sofinancira Evropska unija. Projekt, ki poteka od začetka 2024 do konca 2025, združuje organizacije iz Slovenije, Hrvaške in Kosova, ki naslavljajo prostorsko krizo neodvisnih kulturnih ustvarjalcev in si prizadevajo za vzpostavitev boljšega podpornega sistema ter trajnostnih modelov upravljanja kulturne infrastrukture. V okviru projekta v letu 2024 smo s partnerji organizirali 3 raziskovalne obiske, 9 inovacijskih vozlišč, izvedli obsežno spletno anketo, opravili več kot 20 intervjujev z deležniki na področju nevladne infrastrukture ter pripravili tri raziskovalne dokumente o ugotovitvah projekta. Cilj aktivnosti v letu 2024 je bil predvsem raziskovalno naraven v sklopu dogodkov in srečanj pa smo opravili številne pomembne pogovore s ključnimi deležniki, s ciljem spodbujanja sistemskih sprememb na področju kulturne infrastrukture. V letu 2024 so v sklopu projekta nastali trije dokumenti, ki povzemajo ugotovitve naših raziskovalnih

naporov. Ti dokumenti bodo oplemenitili naše delovanje na projektu v letu 2025, poleg tega pa jih bomo na koncu projekta leta 2025 izdali in predstavili na umetniško-znanstveni konferenci ob zaključku projekta. Ob koncu leta 2024 smo tudi že intenzivno delali in pripravljali program mednarodnih umetniških in raziskovalnih rezidenc, s katerimi začnemo marca 2025.

- **Začetek dela na sklopu projektov čezsektorskega povezovanja kulture in zdravja**

Ob koncu leta smo začeli z delom na treh večjih projektih v katerih bomo med leti 2025 in 2028 čezsektorsko povezovali kulturo in zdravje. Gre za mednarodni projekt *CARE*, mednarodno platformo *Culture&Health* in nacionalni projekt, ki ga v Društvu tudi vodimo, *Kultura za duševno zdravje*. Konzorcija in platformo sestavljajo prepoznavne domače in mednarodne organizacije s področja kulture, prostovoljstva, sociale ter duševnega zdravja. Nacionalni projekt Kultura Za Duševno zdravje, ki ga sofinancira Ministrstvo za Javno Upravo natančneje sestavljajo Društvo Mesto žensk, Slovenska Filantropija, Zavod Carnica in Društvo Projekt Človek. V vseh treh projektih se bomo v prihodnjih dveh letih tako intenzivno posvečali krepitvi vezi in inicativ na področju učinkovanja kulture in prostovoljstva na zdravje družbe, ranljivih ciljnih skupin, mladih in odraslih s težavami v duševnem zdravju. S projektnimi aktivnostmi, ki vključujejo izobraževanja, strokovno delo ter povezovanje, zagovorništvo, informiranje, preizkušanje novoustvarjenih iniciativ in grajenje čezsektorskih povezav bomo omogočili krepitev vezi med strokovnjaki, ustvarjalci ter odločevalci, z učinkom na dvig kakovosti življenja in zdravja za vse.

Drugo

Društvo

- **Redni letni občni zbor**

23. marca 2024 je v prostorih društva na Dalmatinovi potekal redni letni občni zbor, kjer smo pregledali preteklo delovanje, se seznanili z načrti za leto 2024 in prenovili statut. Prisotni so pregledali društvena poročila za preteklo leto, razpravljali o kadrovskih vprašanjih in izzivih ter predstavili načrte za nadaljnji razvoj. Poročilo o poslovanju društva v letu 2023 je pokazalo, da je društvo finančno stabilno, in prisotni so se pogovorili o razpisnih sredstvih ter možnostih za širitev financiranja aktivnosti društva. Predstavniki strokovne pisarne in UO predstavili načrte za leto 2024, vključno s projektnimi aktivnostmi in prijavi, med katerimi je na prvem mestu gotovo pričakovan uspeh pri razpisu za profesionalizacijo na MJU. Razpravljali smo tudi o dinamiki članarin, pri čemer smo potrdili prilagoditev članarin za samostojne umetnike ter ohranitev možnosti oprostitve za tiste, ki tega ne bi zmogli. Na koncu smo sprejeli sklep o prenovi statuta, ki omogoča razrešitev neaktivnih članov UO po daljši neodzivnosti.

- **Izredni občni zbor in volitve**

Na rednem občnem zboru društva Asociacija, ki je potekal 22. oktobra 2024, je bilo izvoljeno novo vodstvo društva. Za predsednika je bil izbran Uroš Veber, dolgoletni član društva in član upravnega odbora, ki je pridobil soglasno podporo članstva. V Upravni odbor so bili izvoljeni še trije novi člani: Barbara Poček, Petra Hazabent in Nik Drozg. Novo vodstvo je v predstavitvah poudarilo izboljšanje učinkovitosti društva, boljše pravno in socialno zaščito kulturnih delavcev, stabilno financiranje projektov, ter krepitev mreženja in regionalne zastopanosti nevladne kulture. Uroš Veber je v svoji viziji poudaril pomen enotnosti znotraj kulturnega sektorja in reorganizacijo dela društva v pripravi na prihodnje obdobje. Vsi izvoljeni člani so se zavezali k krepitvi društva kot pomembnega zagovorniškega glasila za samozaposlene v kulturi in nevladne organizacije.

- **Izvolitve članov v pomembne nacionalne in mednarodne organe**

Člani društva in njegovi predstavniki so tudi v letu 2024 zasedli pomembne funkcije na področju kulture in kulturne politike. Med najpomembnejšimi je bila gotovo izvolitev dolgoletnega člana uo Jurija Krpana na mesto predsednika Nacionalnega sveta za kulturo. Enako pomembno je Vlada Republike Slovenije članico upravnega odbora Društva Asociacija in dolgoletno delavko v nevladni kulturi Urško Jež predlagala za eno izmed članic Upravnega odbora Prešernovega sklada, državni zbor pa je predlog potrdil. Na mednarodnem področju sta bili Polona Torkar in Inga Remeta (po odstopu jo je nadomestila Barbara Poček) izvoljeni v upravne odbore mednarodnih mrež Kooperativa in EAIPA.

- **Reorganizacija dela pisarne, nove zaposlitve in novi prostori**

Ob povečanju obsega dela, novih organizacijskih izzivih, novih projektih in novih zaposlenih smo v društvu začeli z korenito reorganizacijo dela strokovne pisarne društva. V proces sta se poleg predsednika in zaposlenih v strokovni pisarni vključili tudi članici UO Urška Jež in Valentina Rajaković, ki pomaga voditi proces reorganizacije dela in vlog v strokovni pisarni. Zaradi novih zaposlitev, v letu 2025 se nam pridružujeta dva nova sodelavca, smo v letu 2024 uspešno začeli tudi s postopkom pridobivanja novih prostorov in prenovo opreme pisarne, ki ga bomo zaključili v začetku leta 2025.

- **Članstvo, delo pisarne, UO in predsednika**

Društvu se je v letu 2024 pridružilo 25 posameznikov, izstopil ni noben posameznik, ob koncu leta pa je članstvo sestavljalo 145 posameznikov. Med NVO se je društvu v letu 2024 pridružilo 6 novih organizacij, izstopila prav tako ni nobena, končno število NVO članskih organizacij pa je 68.

V letu 2024 je društvo zaposlovalo 2 redna sodelavca strokovne pisarne in sodelovalo z več zunanjimi honorarnimi sodelavci, večinoma samozaposlenimi na področju kulture. UO se je v letu 2024 10 sestal redno in opravil več izrednih sestankov za potrebe obravnave strokovnih tem, organizacije delovanja društva in posvetov. Društvo je ohranilo diverzificirane vire dohodkov, ki pa večinoma izvirajo iz javnih sredstev.

Glasila in komunikacija

- **Servis, spletna stran in družbena omrežja**

V letu 2024 smo prenovili ali na novo objavili 13 servisnih člankov. Opravili smo tudi pregled servisnih strani in prenovili vse članke z ažuriranimi podatki in številkami. Opravili smo 211 individualnih konzultacij po telefonu, elektronski pošti ali v pisarni. Skupno je naše strani obiskalo več kot 40 tisoč uporabnikov.

- **Kulturosfera**

Izdali smo 12 izvodov spletnega glasila Kulturosfera, vedno v rednem terminu ob koncu meseca. Skupno smo v Kulturosferah objavili 76 člankov v katerih smo popisali dogajanje na področju kulture v Sloveniji in regiji, predstavili dejavnost društva, povabili ter poročali o dogodkih in posredovali uporabne servisne vsebine. Število naročnikov se je tudi v letu 2024 povečalo in ob koncu leta znaša 635.

- **Podcasti**

Tudi letos smo nadaljevali s snemanjem naših podcastov, ki smo jih posvetili tako aktualnemu kulturno političnemu dogajanju, kot lokalnim kulturnim politikam. Skupno smo posneli 6 podcastov. Gostili smo kulturne delavce in nevladnike iz treh slovenskih regij, goriške, gorenjske in iz Slovenskih goric, ki so nam predstavili svoje delovanje, predvsem pa problematiko nevladne kulture v njihovem domačem okolju in težave s katerimi se pri svojem delovanju srečujejo na nacionalni in lokalni ravni. V ostalih letošnjih podcastih smo gostili strokovnjake na temo predlaganih sprememb Zakona o javnem interesu v kulturi.